

Стратегії тактики комунікацій в переговорах. Логіку переконання. Перехід з контексту на метаконтекст формують переваги в переговорах

“Горгій” складається з трьох структурно завершених частин — трьох логіко-етичних партій, у кожній з яких Сократ зустрічає нового супротивника:

- Горгія — апологета риторики;
- Полоса — захисника влади;
- Каллікла — мислителя цинічного натуралізму

I. Розмова Сократа з Горгієм
Теми:

- Що таке риторика?
- Чим вона відрізняється від інших мистецтв?
- Чи є вона наукою або ремеслом?

Головні тези:

- Горгій стверджує, що риторика — це мистецтво переконання в суді та політиці.
- Сократ ставить під сумнів, чи дає риторика справжнє знання, чи лише створює ілюзію знання.
- Він порівнює її з куховарством або косметикою — сферами, що створюють приємне, але не обов'язково корисне.

Комунікативне значення:

- Сократ демонструє діалектичний метод — він не стверджує, а ставить запитання.
- Горгій виявляється обмеженим у здатності до саморефлексії.

II. Розмова Сократа з Полосом
Теми:

- Справедливість і сила.
- Риторика як знаряддя влади.
- Добро і зло.

Головні тези:

- Полос захищає тезу, що несправедливість — це сила, а слабкість — мораль.
- Сократ обґрунтовує, що творити зло шкідливіше для самого зловмисника, ніж страждати від нього.
- Ідея «ліпше зазнати кривди, ніж творити її» — центральна етична теза.

Переговорне значення:

- Сократ не переконуює силою, а змушує суперника погоджуватись через послідовність логіки.
- Полос, на відміну від Горгія, агресивніший і менш логічно стійкий.

III. Розмова Сократа з Калліклом
Теми:

- Природне право проти закону.
- Гедонізм, сила, філософія.
- Чеснота, душа і політика.

Головні тези:

- Каллікл стверджує, що справжня справедливість — це влада сильного.
- Філософія — лише гра для юнаків, справжній муж — це політик.
- Сократ протиставляє насолоду чесноті, а прагнення влади — турботі про душу.

Комунікативно-переговорна глибина:

- Каллікл найнебезпечніший суперник, бо щирий у своєму нігілізмі.
- Сократ стає глибшим у питанні турботи про душу — філософія як єдина форма відповідального говоріння.
- У наступному розділі розглянемо **філософське значення** діалогу: істина, мораль, влада та природа людського буття — крізь призму риторики.

• Сократ протиставляє **epistēmē** (справжнє знання) і **pistis** (переконання). Він доводить, що риторика не веде до знання, а лише створює *видимість правди*.

• Сократ уперше формулює концепцію **підкування про душу** як основну мету філософії. Ця ідея стане центральною в *Апології Сократа* і *Федоні*.

Філософ — це лікар душі. Ритор — її косметолог.

• Каллікл представляє погляд, що **сила — це право природи** Сократ заперечує, стверджуючи, що істинна влада — у самоконтролі та гармонії душі.

• Сократ символізує **етичну еліту**, яка протистоїть **популістам** — таким, як Каллікл чи Полос. Їхня позиція: сила, багатство, статус. Його позиція: душевна гармонія та істина. У цьому конфлікті — **класове напруження між грошовитою аристократією і філософською меншістю**

• Платон через Сократа формулює ідеал політики не як мистецтва керування, а як **етичної турботи про людей** Закон і справедливість повинні формуватись не голосуванням, а мудрістю.

Арістотель Риторика_a

риторику як *антитезу до діалектики*

Критерій	Риторика	Діалектика
Предмет	Ймовірні справи в публічному просторі	Загальні істини, незалежно від контексту
Слухач	Суд, політична асамблея, широка публіка	Співрозмовник, філософ або дослідник
Мета	Переконання аудиторії	Дослідження істини через заперечення й доведення
Метод	Ентимеми, приклади, емоції	Силогізми, логічні визначення, елєнхи
Матеріал	Можливе, імовірне, загальнозрозуміле	Загальне, необхідне, концептуально точне

Засоби в риторичі:

- **Ентимема** — скорочений силогізм, де одна з передумов пропущена, бо «очевидна» для аудиторії.
- *Наприклад*: «Він нечесний, бо обманув друга» — передумова про мораль відсутня.
- **Приклад (парабєзіма)** — реальний або вигаданий випадок, що ілюструє тезу.
- **Пафос** — апелює до емоцій (жалість, гнів, страх).

• Мета з 3 частин:
 • **Логос** (раціональні доводи),
 • **Пафос** (емоційна залученість),
 • **Етос** (авторитет і чеснота мовця).

Арістотель у Риторичі II 2–11 докладно розглядає 13 основних афектів, їхні джерела, об'єкти й способи впливу.

- Гнів (оружі) — роздратування на образі**
 - Визначення: бажання відплати за очевидну зневагу (II.2).
 - Причини: гордість, несправедливість, публічне приниження.
 - Антипод: **умиротворення** — через покору, вибачення, зняття напруги.
- Милосердя (Елеос) — співчуття до страждання**
 - Виникає, коли ми бачимо чужі страждання, які могли б трапитися з нами.
 - Протилежне: **жорстокість** або **заздрісна радість**
 - Використовується в захисних промовах.
- Страх (фобос) — очікування шкоди**
 - Пов'язаний із почуттям небезпеки, яку ми не здатні відвернути.
 - Ефективний у політичних промовах («загроза ворога», «анархія»).
 - Пом'якшення страху — через надію, союз або порядок.
- Сміливість (фєррос) — протиставлення страху**
 - Народжується з надії або зневаги до загрози.
 - Промовець викликає її, апелюючи до честі, колективної сили.
- Сором (αἰδώς) — страх втрати репутації**
 - Орієнтований на думку інших.
 - Впливає через згадку про честь, громадську думку.
- Нестримність (втроті) /ἀκρασία) — внутрішній конфлікт**
 - Людина знає, що чинить неправильно, але не може себе зупинити.
 - Описується як форма слабкості характеру.
- Заздрість (φθόνος) — дискомфорт через чужі блага**
 - Не хочемо, щоб інші мали щось добре, навіть якщо ми цього не прагнемо.
 - Контраст: **співрадість** — радість за добробут інших.
- Обурення (νέμεσις) — гнів через несправедливий успіх**
 - Ми не заздимо, але вважаємо, що інші не заслуговують на те, що мають.
 - Це "здорова" реакція на моральне порушення.
- Захоплення (θαυμάζειν) — подив перед величчю**
 - Виникає при сприйнятті чогось незвичайного або добродесного.
 - Добрий спосіб викликати повагу до героя промови.
- Любов (φιλία) — доброзичливість і прихильність**
 - Не просто емоція, а фундамент соціальної злагоди.
 - В риторичі — заклик до єдності, миру.
- Ненависть (μῖσος) — бажання шкоди іншому**
 - Глибша й стійкіша за гнів, спрямована проти типу людей, а не дій.
 - Промовець формує "образ ворога".
- Зневага (βῆρις) — приниження або надмірна гордість**
 - Часто є причиною гніву інших.
 - Стратегічно використовується в судових промовах: «підсудний принизив суспільство».
- Задовolenня (ἡβονή) — прагнення до приємного**
 - Основний мотив дії. Часто поєднується з іншими емоціями.
 - Задовolenня або його відсутність — рушій політичних рішень.